

Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının İletişim ve Sosyal Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*

Comparative Examination of Communication and Social Skills of Teachers and Teacher Candidates In Pre-School Education

Kezban TEPELİ**
Ramazan ARI***

ÖZET

Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal beceri düzeylerini incelemek amacı ile yapılan bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır;

- 1) Okul öncesi eğitim öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal beceri puanları öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim ve sosyal beceri puanları mesleki kademelerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Okul öncesi eğitim öğretmenleri ile öğretmen adayları arasında, iletişim ve sosyal beceri puanları bakımından bir fark var mıdır?
- 4) Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının sosyal ve iletişim beceri puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Çalışmaya, Konya merkez ilçelerinde çalışan okul öncesi eğitim öğretmenleri içinden tesadüfî olarak seçilen 100 okul öncesi eğitim öğretmeni ile Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Mesleki Eğitim Fakültesi'nin Okul Öncesi Eğitim programında öğrenim gören öğrenciler içinden tesadüfî olarak seçilen 120 birinci sınıf, 120 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 240 aday okul öncesi eğitim öğretmeni katılmıştır.

Araştırmada Riggio (1989)'nın "Sosyal Beceri Envanteri" ile Balcı (1997)'nin "İletişim Becerileri Envanteri" kullanılmıştır. Envanterlerden elde edilen puanların ortalamaları arasındaki fark t ve F testi ile test edilmiştir. Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iki ölçekten aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin tespitinde ise pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda:

- 1) Okul öncesi eğitim öğretmen adaylarının iletişim beceri puanları aldıkları lisans eğitimine göre farklılaşırken sosyal beceri puanları farklılaşmamaktadır.
- 2) Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim ve sosyal beceri puanları mesleki kademelerine göre değişmektedir.
- 3) İletişim ve sosyal beceri bakımından okul öncesi eğitim öğretmenleri ile öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.
- 4) Okul öncesi eğitim öğretmen ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal beceri puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal beceri, iletişim becerisi, okul öncesi eğitim öğretmeni, öğretmen adayı

Çalışmanın Türü: Araştırma

ABSTRACT

Education is an effectiveness of communication, teaching is a communication profession. In communication process, there are important responsibilities of the teacher who is forwarding the message to a resource (Dilekmen vd., 2008). Communication skill is one of the most important conditions for the realization of education in a healthy way. Studies show that student achievement is directly related to communication skills of the teacher in the class (Pektaş, 1989; Weis ve diğ., 1990; Davies ve Igbal, 1997).

At the same time, a teacher must have a socially acceptable behavior make the interaction with the others. These skills are generally social skills. Social skill, leading to a positive response from others and preventing adverse reactions, enabling communication with the others, leaving positive impact on the environment, are both observable and unobservable behaviors depending on the situation - specific and social context that include elements of cognitive and affective (Yüksel, 2001).

There should be a very special relationship between teacher and student in order to be effective during teaching-learning process. This relationship depends on teachers' communication and social skills. Therefore, the teachers who are always with students and serve as a model should be effective in terms of communication and social skills and they should be trained in this context.

* Bu çalışma, III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi

*** Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi

In this study investigating the teachers' and teacher candidates' communication and social skills levels, it was tried to answer the following questions;

- 1) Do the communication and social skills points of pre-school education teacher candidates differentiate according to their class variables where they are educated?
- 2) Do the communication and social skills points of pre-school teachers differentiate according to their seniority?
- 3) Is there any difference between the communication and social skills points of preschool teachers and teacher candidates?
- 4) Is there any significant correlation between the communication and social skills points of preschool teachers and teacher candidates?

Survey model was used in this investigation. The study was conducted with 100 pre-school teachers working in the central district of Konya and 120 junior and 120 senior students of Selçuk University, Faculty of Education and Vocational Education, Pre-school Education Department, in total with 240 teacher candidates selected randomly.

Communication Skill Inventory and Social Skill Inventory for preschool teachers and teacher candidates were used collect the data in the study.

Communication Skills Inventory: The Communication Skill Inventory used in the study was developed by Seher Balcı in 1996. This Inventory is a designed likert-type scale consisting of 70 items of positive and 20 items of negative. The items are in quintet liker types (completely like me, a little like me, I am undecided, not like me, never like me,) and are written with rating scale, and scored as 2, 1, 0, -1, -2 for positive, -2, -1, 0, 1, 2 for negative. While the maximum point is 140, the minimum point is zero in the inventory.

Social Skill Inventory: The Social Skill Inventory used in the study was developed by Riggo in 1996, and its validity and reliability was done by Yüksel in 1997. This Inventory consists of 90 items for the individuals aged over fourteen. A Five answers likert key has been prepared for items of the inventory. In the key, the maximum score is five, the minimum score is zero. Inversion pointed scores are used for some items. While the maximum point is 450, the minimum point is 90 in the inventory.

The differences between the averages of points obtained from the documents were tested with student t and Fisher F test. In determination of the relationship between pre-school education teachers' and teacher candidates' points received from two scales, Pearson correlation coefficient was used. Statistical analysis was done using SPSS. 10.0 on computer. Significance level was considered as ($P < 0.05$).

The findings were summarized and were discussed below:

- 1) The communication points of pre-school education teacher candidates' differ according to their undergraduate education, but there are no differences between social skills points.
- 2) The communication and social skills points of pre-school education teachers change according to their professional seniority.
- 3) There was a significant difference between pre-school education teachers and students in terms of communication and social skills.
- 4) A positive correlation was found between communication and social skills points of pre-school education teachers and teacher candidates.

While the university education is improving the communication skills of pre-school education students, there is no significant difference in their social skills. This result indicates that social skills are affected by more fundamental factors. Moreover, the social skill is not affected any more by faculty education because it means personality character.

It is seen that the average of communication points are low when the seniority increases. The reason of this result may be the classical approach of senior teachers on communication views. As well, some factors such as professional burnout and decrease in motivation can play a role in decrease in averages points of the teachers. Social skills and communication skills are mutually complementary, therefore social skills point of senior teachers are less.

The communication skills points of senior students are significantly higher than the communication skills of junior students. The communication skills average points of pre-school teachers are significantly higher than the communication skills point average of junior and senior teacher candidates. These results indicate that communication skills improve in both areas, education and practice. The same situation is observed in social skills points of pre-school teachers. Pre-school teachers' being in communication with the children, meeting their needs and interacting with parents of students and also meeting their own social needs may be the reason of their social skills improvement.

As communication and social skills are complementary, there is no need to search for the reasons, variation is natural. As a result, a positive relation of .63 was found between communication skills and social skills and it was significant.

According to the findings of this investigation, the followings can be suggested:

- The credits and contents of lectures and applied courses which improve the communication and social skills of teacher candidates in faculties of pre-school education can be increased.
- Healthy communication and social skill features are important in terms of healthy individuals. Therefore, the communication and social skills of pre-school teachers and teacher candidates should be determined and applicable, comprehensive and short term communication and social skills programs can be designed for the teachers and teacher candidates whose communication and social skill levels are low.
- Service training courses and workshops can be organized in order to improve the communication and social skills of pre-school teachers.

Keywords: Social skill, communication skill, pre-school teacher, pre-school teacher candidate

The Type of Research: Research

GİRİŞ

Günümüzde eğitimin amaçlarını gerçekleştirirde öğretmene önemli roller düşmektedir. Eğitim ortamında öğretmenin rolü sürekli değişmekte ve önemi de artmaktadır. Eğitim teknolojilerindeki ilerlemeler, bireylere çağımızın ihtiyaçlarına uygun nitelik kazandırmada öğretmenin önemini azaltmamış, rollerinde çok önemli değişiklikler yapmıştır (Gökçe, 2003; Sezgin, 2003). Öğretmen artık bilgi aktaran değil, öğrenmeyi kılavuzlayan, öğrenme yollarını öğreten konumundadır. Öğrenme öğretme süreçlerinin temel öğelerinden olan öğretmen, öğrenciyle devamlı etkileşim halinde bulunan, eğitim programını uygulayan, eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran (Sönmez, 2003) öğretimi yöneten ve hem öğretimin hem de öğrencinin değerlendirmesini yapan kişidir (Bircan, 2003; Kavcar, 2003). Yeni yetişecek bireylere rehberlik edecek, geleceğin şekillenmesinde etkili olan öğretmenin bu işlevini yerine getirebilmesi için yeterli nitelikleri kazanmış olması gerekir (Demirel, 1999; Erden, 1998). Etkili iletişim ve sosyal beceri öğretmenlerin sahip olması zorunlu olan olmazsa olmaz niteliklerin başında gelir (Yüksel, 1997; Çilenti, 1998; Weis ve diğ., 1990; Davies ve Igbal, 1997).

Eğitim bir iletişim etkinliği, öğretmenlik de bir iletişim mesleğidir. İletişim sürecinde, mesajı iletme görevini üstlenen kaynağa, yani öğretmene öğretim ortamında önemli sorumluluklar düşmektedir. (Dilekmen vd., 2008). İletişim becerisi eğitimin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesinin en önemli koşullarından biridir (Çilenti, 1998) Yapılan çalışmalar da öğrenci başarısının, öğretmenin sınıf içindeki iletişim becerisiyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Pektaş, 1989; Weis ve diğ., 1990; Davies ve Igbal, 1997).

Aynı zamanda bir öğretmen başkaları ile etkileşimini mümkün kılacak sosyal açıdan kabul edilebilir davranışlara sahip olmak zorundadır. Bu beceriler genel olarak sosyal becerilerdir. Sosyal beceri, başkalarından olumlu tepki gelmesine yol açacak ve olumsuz tepkileri engelleyerek, başkaları ile iletişimi mümkün kılacak, çevrede olumlu etki bırakan, duruma özgü ve sosyal içeriğe göre değişen hem gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeler içeren davranışlardır (Yüksel, 2001).

Öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için öğretmen-öğrenci arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir. Öğretmenin bu bağı kurabilmesi iletişim ve sosyal becerilerine bağlıdır. Bu nedenle okulda çocuklarla bir arada bulunan ve onlara örnek teşkil eden öğretmenlerin iletişim ve sosyal beceri bakımından etkili olması ve öğretmen adaylarının da bu yönde yetiştirilmesi gerekir. Bu nedenle bu çalışmada okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal beceri düzeyleri tespit edilerek bu alandaki eksiklerin ve ihtiyaçların belirlenmesine çalışılacaktır.

Amaç

Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal beceri düzeylerini incelemek amacı ile yapılan bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır;

- 1) Okul öncesi eğitim öğretmeni adaylarının iletişim ve sosyal beceri puanları öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim ve sosyal beceri puanları mesleki kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Okul öncesi eğitim öğretmenleri ile öğretmen adayları arasında, iletişim ve sosyal beceri puanları bakımından bir fark var mıdır?
- 4) Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının sosyal ve iletişim beceri puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli:

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmaya, Konya merkez ilçelerinde çalışan okul öncesi eğitim öğretmenleri içinden tesadüfî olarak seçilen 100 okul öncesi eğitim öğretmeni ile Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Mesleki Eğitim

Fakültesi'nin Okul Öncesi Eğitim programında öğrenim gören öğrenciler içinden tesadüfî olarak seçilen 120 birinci sınıf, 120 dördüncü sınıf olmak üzere 240 aday okul öncesi eğitim öğretmeni katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Okul öncesi eğitim öğretmenleri ile öğretmen adaylarına uygulamak üzere "İletişim Becerileri Envanteri" ile "Sosyal Beceri Envanteri" kullanılmıştır.

İletişim Becerileri Envanteri: Araştırmada kullanılan İletişim Beceri Envanteri Seher Balcı (1996) tarafından geliştirilmiştir. 70 maddeden oluşan "İletişim Becerisi Envanteri" 50'si olumlu, 20'si olumsuz olarak hazırlanmış Likert tipi bir ölçektir. Maddeler 5'li likert tipi (Tamamen benim gibi, Biraz benim gibi, Kararsızım, Benim gibi değil, Asla benim gibi değil) derecelendirme ölçeği ile yazılmış olup, olumlu maddeler (2, 1, 0, -1, -2), olumsuz maddeler ise (-2, -1, 0, 1, 2) şeklinde puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 140, en düşük puan ise 0'dır.

Geçerlilik çalışmasında, benzer ölçekler geçerliliğinde Özgüven (1992) tarafından geliştirilen Hacettepe Kişilik Envanterinin "sosyal uyum" alt boyutu arasındaki benzer ölçekler katsayısı 0.76, Korkut (1995)un "İletişim becerilerini değerlendirme ölçeği ile yapılan geçerlilik çalışmasında ise 0.83 bulunmuştur. Güvenirlik çalışmasında ise, test yarılama ve test tekrar-test yöntemleri kullanılmıştır. Test yarılama yöntemi sonunda Cronbach Alfa katsayısı 0.72 bulunmuştur. Test tekrar test yönteminde ise $t=0.75$ bulunmuştur (akt. İlaslan, 2001).

Sosyal Beceri Envanteri: Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sosyal becerilerini ölçmek amacı ile Riggio(1989) tarafından geliştirilen Yüksel (1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanıp geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan Sosyal Beceri Envanteri (SBE) kullanılmıştır. 14 yaş ve üzeri bireylere uygulanmak üzere hazırlanan envanter 90 sorudan oluşmaktadır. Envanterdeki maddelere beşli likert tipi bir cevaplama anahtarı hazırlanmıştır. Anahtardaki en düşük puan 1 en yüksek puan ise 5'dir. Envanterdeki bazı maddelerin puanları tersine çevrilerek puanlanır. Bir kişi envanterin bütününden en düşük 90 en yüksek 450 puan alabilir.

Güvenirlik çalışmasında kullanılan test tekrar-test yöntemi ile hesaplanan puana ilişkin güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için $r=.92$, alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları ise $r=.80$ ile $r=.89$ arasında değişmektedir. Toplam puana ilişkin iç tutarlılık katsayısı $.85$, alt ölçeklere göre elde edilen iç tutarlılık katsayıları $.56$ ile $.82$ arasında değişmektedir (Yüksel, 1997).

Geçerlilik çalışması, kapsam geçerliliği ve benzer ölçekler geçerliliği olmak üzere iki yöntem kullanarak yapılmıştır. Kapsam geçerliliği yönteminde uzman kanısına başvurulmuş ve uzmanların incelemeleri sonucu ölçeğin sosyal becerileri ölçebilecek nitelikte olduğu görüşü belirlenmiştir. Benzer ölçekler geçerliliği yöntemiyle 1974 yılında Synder tarafından geliştirilen ve Bacanlı tarafından Türkçeye uyarlanan "Kendini Ayarlama Ölçeği" kullanılmıştır. Her iki ölçekten elde edilen puanlar arasında $.63$ korelasyon bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Envanterlerden elde edilen puanların ortalamaları arasındaki fark t, F ve Tukey testi ile test edilmiştir. Okulöncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adayların iki ölçekten aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin tespitinde ise pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. İstatistiksel analizler, bilgisayar ortamında SPSS. 10.0 paket programıyla yapılmıştır. Önem düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

1-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni Adaylarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre İletişim Ve Sosyal Beceri Puanları

Okul öncesi eğitim öğretmeni adaylarının iletişim ve sosyal beceri puanları öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? sorusunu cevaplamak amacı ile 1.sınıf öğrencilerinin iletişim ve sosyal beceri puan ortalamaları ile 4. sınıf öğrencilerinin iletişim ve sosyal beceri puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Uygulanan t testi sonuçları tablo 1de verilmiştir.

Tablo 1. Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni Adaylarının İletişim ve Sosyal Beceri Puanlarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırması

	Sınıflar	n	\bar{X}	SS	t	Önemlilik düzeyi
İletişim Becerisi	4. sınıf	120	69.78	23.62	2.708	Önemli P<0.05
	1. sınıf	120	62.01	20.72		
Sosyal Beceri	4. sınıf	120	286.67	37.76	1.023	Önemsiz P>0.05
	1. sınıf	120	281.40	41.92		

Tablo 1 incelendiğinde Okul öncesi Eğitim öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin iletişim beceri puan ortalamaları 62.01, 4. sınıf öğrencilerinininki ise 69.78 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda t değeri 2.708 olarak gözlenmiştir. Bu değer 0.05 önem düzeyinde önemli bir farkın olduğunu ortaya koymaktadır. Tablo 1 de öğretmen adaylarının sosyal beceri puan ortalamalarına baktığımızda 1. sınıf öğrencilerinin 281.40, 4. sınıf öğrencilerinin ise 286.67 puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Yapılan t testi sonucuna göre; 4.sınıf öğrencilerin sosyal beceri puan ortalaması ile 1. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri puan ortalaması arasındaki fark 0.05 düzeyinde önemli değildir.

Öğrencilerin devam ettikleri sınıf düzeyi dolayısıyla üniversitede gördükleri eğitim iletişim becerilerini geliştirirken; öğrencilerin sosyal beceri puanları üzerinde önemli bir fark yaratmamıştır. Bu da sosyal becerilerin daha temel (farklı) değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca sosyal beceri kişilik özelliği niteliği taşıdığı için fakültedeki öğretimden fazla etkilenmemektedir. Örneğin, öğrencilerin geldikleri sosyal kültürel tabakalar, ana-baba tutumları gibi değişkenler üzerinde çalışılırsa sosyal becerileri etkileyen değişkenler daha net belirlenebilir.

Literatüre bakıldığında iletişim becerilerinin sezgi yolu ile gerçekleştiğini düşünenlerinin yanında, iletişim becerilerinin çoğu öğelerin (sözel, sese dayalı, dokunsal, bedensel vb.) öğrenilebilir olduğunu savunanlar da bulunmaktadır (Egan, 1994). Bu sebeple iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla hazırlanan, iletişim becerileri eğitim programlarının etkililiğini ölçmek amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda genel olarak iletişim becerileri eğitim programlarının, iletişim becerilerini geliştirdiği görülmüştür (Riesch, S. K., Henriques, J., Chanchong, W. 2003; Yüksel-Şahin, 1997; Korkut, 1996; Sızak, 1999; Deniz, 2003; Demirci 2002). Yine aynı şekilde Yüksel (1997) ve Altunoğlu (1997) çalışmalarında öğrencilere yönelik geliştirdikleri sosyal beceri eğitim programının onların sosyal beceri düzeylerini olumlu yönde etkilediğini bulmuştur. Bu bize sosyal ve iletişim becerisine yönelik verilen eğitimin iletişim ve sosyal becerileri geliştirdiğini göstermektedir.

Bu çalışmada olduğu gibi üniversitede verilen 4 yıllık eğitimin öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal becerilerini etkileyip etkilediğini inceleyen farklı çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerisi algılarını inceleyen Baykara Pehlivan (2005), 1. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının iletişim becerisi algı puanları arasında, 4. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark bulmuştur. 1., 2., 3. ve 4. sınıf beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının iletişim becerilerini inceleyen Tepeköylü, Soytürk ve Çamlıyer (2009), Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim becerilerini inceleyen Yeşil (2010) iletişim beceri puanlarının sınıf değişkenine göre değişmediğini sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmen adaylarının sosyal beceri puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre değişip değişmediğinin incelendiği çalışmalara bakıldığında: Farklı branşlarda ki (Türk Dili ve Ed., Tarih, Coğrafya, Matematik, Biyoloji, Resim, İngilizce) öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerini inceleyen Hamarta (2000), Beden Eğitimi öğretmen adaylarını sosyal beceri düzeylerini inceleyen Çetin ve Kuru (2009), 1. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının sosyal beceri puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını bulmuştur.

2-Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre İletişim Ve Sosyal Beceri Puanları

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre iletişim ve sosyal beceri puan ortalamalarının farklılaşp farklılaşmadığı varyans analizi ile test edilmiş ve sonuçları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin İletişim ve Sosyal Beceri Puanlarının Mesleki Kıdeme Göre Varyans Analizi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	KT	df	KO	F	P
İletişim Becerisi	Gruplar Arasında	4118.882	2	2059.441	6.233	0.003 Önemli P<0.05
	Gruplar İçinde	32048.028	97	330.392		
	Toplam	36166.910	99			
Sosyal Beceri	Gruplar Arasında	12900.597	2	6450.298	3.266	0.042 Önemli P<0.05
	Gruplar İçinde	191548.40	97	1974.726		
	Toplam	204449.00	99			

Tablo 2 incelendiğinde iletişim becerisi puan ortalamaları için hesaplanan F değeri, 6.233; sosyal beceri puan ortalaması için ise, 3.266'dır. 0.05 önem düzeyinde bu iki F değeri de önemli bulunmuştur (P<0.05). Yani öğretmenlerin hem iletişim hem de sosyal beceri puanları mesleki kıdemlerine göre değişmektedir.

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre iletişim ve sosyal beceri puan ortalamaları ile varyans analizi sonunda farkın kaynağını bulmak amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin İletişim ve Sosyal Beceri Puanlarının Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

	Mesleki Kıdem	n	\bar{X}	SS
İletişim Becerisi	1-10 Yıl	38	86.66 ^a	16.28
	11-20 Yıl	40	79.53 ^b	18.00
	21-30 Yıl	22	69.50 ^b	21.38
Sosyal Beceri	1-10 Yıl	38	315.97 ^a	49.37
	11-20 Yıl	40	299.52 ^b	45.16
	21-30 Yıl	22	286.45 ^b	32.22

Not: a,b aynı sütunda farklı harf taşıyan grup ortalamaları arasındaki fark önemlidir (P<0.05).

Tukey testi sonuçlarına baktığımızda öğretmenliğinin ilk 10 yılında olan öğretmenlerin iletişim (86.66) ve sosyal beceri (315.97) puan ortalamalarının 11-20. ve 21-30. yıllarını çalışan öğretmenlerin iletişim ve sosyal beceri puanlarından önemli düzeyde yüksek olduğu görülmektedir (p<0.05).

Tablo 3 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdemleri arttıkça iletişim puan ortalamalarının düştüğü görülmektedir. Mesleki kıdem arttıkça iletişim becerisi puanlarının düşmesinin nedenlerinden biri, daha kıdemli öğretmenlerin iletişim konusundaki klasik anlayışları olabilir. Diğer bir neden ise mesleki tükenmişlik, motivasyon düşüşü gibi faktörler bu öğretmenlerin iletişim puan ortalamalarının düşüşünde rol oynuyor olabilir. Sosyal beceri ve iletişim becerisi birbirinin tamamlayıcısı niteliğinde olduğu için aynı şekilde daha ileri kıdemli öğretmenlerin sosyal beceri puanlarının da düşük olduğu görülmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerilerini inceleyen Durukan ve Maden (2010) 1-5 yıllık türkçe öğretmenlerinin iletişim becerilerinin daha kıdemli öğretmenlerin iletişim becerilerinden önemli düzeyde yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Konu ile ilgili diğer çalışmalara bakıldığında, bu çalışmada mesleki kıdem değişkeninin iletişim beceri puanları üzerindeki etkileri ile ilgili elde edilen bulgulardan farklı bulgularla karşılaşılmaktadır. Ör.: Günay (2003)'ün çalışmasına göre 21yıl ve üstü öğretmenlerin 1-2, 6-10, 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre kendi iletişim becerilerine ilişkin algıları daha yüksektir. Şeker (2000) çalışmasında, göreve yeni başlayan öğretmenlerin iletişim becerilerinin düşük, meslekte 16-25 yıl çalışan öğretmenlerin iletişim becerisi açısından en iyi performansa sahip olduğu, 26 yıl ve daha fazla çalışan öğretmenlerin iletişim becerilerinde ise bir düşme gözlemiştir. Öztaş (2001) sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile sınıf içi iletişim yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını; Ancak 20 yıl ve altında bir süredir görev yapan öğretmenlerin, 21 yıl ve üzerinde bir süredir görev yapan öğretmenlere kıyasla daha yeterli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerisi algılarını inceleyen Bozkurt Bulut (2004), öğretmenlerin iletişim becerisi algılarının mesleki kıdem değişkenine göre değişmediğini bulmuştur.

Öğretmenlerin sosyal becerilerinin incelendiği ilgili araştırma literatürüne baktığımızda, Kara (2003), sınıf öğretmenlerinin algılarına göre sahip oldukları sosyal beceri puanlarının; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki kıdem, okudukları sınıf düzeyi, görev yapmakta oldukları okul türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varmıştır. Özçep (2007) beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal becerilerini incelediği araştırmasında mesleki kıdem değişkenine göre hem sınıf hem de beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri puanlarının farklılaşmadığını gözlemlemiştir. Yine beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini inceleyen Avşar(2004) aynı şekilde beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşmasını tespit etmiştir.

3-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının İletişim ve Sosyal Beceri Puanlarının Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim öğretmenleri ile öğretmen adayları arasında, iletişim ve sosyal beceri puanları bakımından bir fark var mıdır? sorusunu cevaplamak için yapılan varyans analizi sonuçları tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının İletişim ve Sosyal Beceri Puanlarının Öğretmen - Öğrenci Olma Durumuna Göre Varyans Analizi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	KT	df	KO	F	P
İletişim Becerisi	Gruplar Arasında	17729.323	2	8864.662	19.447	0.000
	Gruplar İçinde	153620.83	337	455.848		Önemli
	Toplam	171350.15	339			P<0.01
Sosyal Beceri	Gruplar Arasında	26790.227	2	13395.114	7.739	0.001
	Gruplar İçinde	583276.47	337	1730.791		Önemli
	Toplam	610066.69	339			P<0.05

Tablo 4 incelendiğinde yapılan F testi sonucunda, okul öncesi eğitim öğretmenleri ile öğretmen adaylarının iletişim beceri puan ortalamaları arasında 0.001 düzeyinde, sosyal beceri puan ortalamaları arasında ise 0.01 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının İletişim ve Sosyal Beceri Puanlarının Öğretmen-Öğrenci Olma Durumuna Göre Dağılımı

	Gruplar	n	\bar{X}	SS
İletişim Becerisi	Öğretmen Adayı	1.sınıf	62.01 ^a	20.72
		4.sınıf	69.78 ^b	23.62
	O.Ö.Eğt.Öğretmeni	100	80.03 ^c	19.11
Sosyal Beceri	Öğretmen Adayı	1.sınıf	281.40 ^a	41.92
		4.sınıf	286.67 ^a	37.76
	O.Ö.Eğt.Öğretmeni	100	302.90 ^b	45.44

Not: a,b aynı sütunda farklı harf taşıyan grup ortalamaları arasındaki farklılıklar önemlidir (P<0.05).

Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal beceri puan ortalamalarının ve farkın anlamlı çıktığı varyans analizi sonucunda farkın hangi ortalamadan veya ortalamalardan kaynaklandığını bulmak için yapılan tukey testi sonuçlarının verildiği tablo 5 incelendiğinde: 1. sınıf öğrencilerin iletişim beceri puan ortalaması; 62.01, 4. sınıf öğrencilerinki; 69.78, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ki ise 80.03 dür. Üç ortalama arasındaki fark 0.05 önem düzeyinde anlamlıdır.

Sosyal beceri puan ortalamalarına bakıldığında; 1. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri puan ortalaması; 281.40, 4. sınıf öğrencilerin ki; 286.67, öğretmenlerinki ise 302.90'dır. Tukey testi sonucuna göre okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sosyal beceri puan ortalamasının 1. sınıf ve 4. sınıf okul öncesi eğitim öğretmeni adaylarının sosyal beceri puan ortalamasından önemli düzeyde farklı olduğu görülmektedir.

Dördüncü sınıf okul öncesi eğitim öğretmeni adaylarının iletişim becerisi puan ortalamasının birinci sınıf öğretmen adaylarının iletişim becerisi puan ortalamasından önemli düzeyde yüksek olduğu gözlenmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin iletişim becerisi puan ortalaması ise hem 1. sınıf hem de 4.

sınıf öğretmen adaylarının iletişim becerisi puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksektir. Bu sonuçlar hem öğrenimin hem de alanda uygulamanın iletişim becerilerini arttırdığını göstermektedir.

Aynı durum öğretmenlerin sosyal beceri puanlarında gözlenmektedir. Ancak daha önce belirtildiği gibi 1. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının sosyal beceri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmezken okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sosyal beceri puan ortalamaları öğretmenlerin lehine olmak üzere her iki gruptan da anlamlı düzeyde farklıdır. Bu duruma öğretmenlerin hem öğrencilerle iletişim halinde olması, onların ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrenci velileri ile etkileşim halinde bulunması hem de sosyal hayatları için gerekli olan kendi sosyal ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalmaları sosyal becerilerinin gelişmesine neden oluyor olabilir.

4- Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının İletişim puanları ile Sosyal Beceri Puanları Arasındaki İlişki

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının sosyal ve iletişim beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson Korelasyon Katsayısı ile belirlenmiş olup sonuçları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının İletişim puanları ile Sosyal Beceri Puanları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı Değerleri

		İletişim Becerisi	Sosyal Beceri
İletişim Becerisi	Pearson Correlation	1.000	0.63*
	P	.	.000
	n	340	340
Sosyal Beceri	Pearson Correlation	0.63*	1.000
	P	.000	.
	n	340	340

*P<0.01

İletişim ve sosyal becerinin birbirinin tamamlayıcısı olduğu düşünülürse burada bir nedensellik aramak yerine birlikte değişimin (covariational) söz konusu olması doğaldır. Dolayısıyla iletişim becerisi ile sosyal beceri arasında pozitif yönde .63'lük bir ilişki bulunmuştur ve bu ilişki anlamlıdır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda, aşağıdakiler önerilir:

- Okul öncesi eğitim öğretmeni yetiştiren fakültelerde aday öğretmenlerin iletişim ve sosyal beceri düzeylerini geliştirici teorik ve uygulamalı ders kredileri ve içerikleri artırılabilir.
- Sağlıklı iletişim ve sosyal beceri özellikleri bireylerin sağlıklı olmaları açısından önemlidir. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerin ve öğretmen adayların iletişim ve sosyal beceri seviyeleri tespit edilerek iletişim ve sosyal becerilerde düşük performans göstermiş olan öğretmen ve öğretmen adaylarına uygulamaya dönük, daha geniş kapsamlı ve kısa süreli iletişim ve sosyal beceri eğitim programları hazırlanabilir
- Okul öncesi öğretmenlerin sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmek amacı ile hizmet içi eğitim kursları ve konu ile ilgili eğitim seminerleri düzenlenebilir.
- Okul öncesi eğitim öğretmenleri ve öğretmen adaylarının sosyal ve iletişim beceriler farklı değişkenler açısından ele alınıp incelenebilir.

KAYNAKLAR

Altunoğlu, D. İ. (1997). "Sosyal Beceri Eğitiminin İçerik Dönük Ergenlerin Sosyal İçerik Dönüklüklerine Etkisi." **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Avşar, Z. (2004). "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi," **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. XVII (2). 111-130

Balcı, S. (1996). "Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri Düzeyine Etkisi" **Yayımlanmamış Doktora Tezi**. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baykara Pehlivan, K. (2005). "Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma" **İlköğretim-Online**. 4(2), 17-23. [http://ilkogretim-online.org.tr].

Bircan, İ. (2003). “Eğitimde Yeni Yönelimler Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları”. **Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı**. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas 44-47.

Bozkurt Bulut, N. (2004). “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi,” **Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. Sayı 4, Cilt 2.

Çilenti, K. (1998). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Davies, L. ve Iqbal, Z. (1997). “Tensions in teacher training for school effectiveness the of Pakistan,” **School Effectiveness and School Improvement**. 8,2: 254-266.,

Demirci, E. E. (2002) “İletişim Becerileri Eğitiminin Mesleki Eğitim Merkezine Devam Eden Genç İşçilerin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerine Etkisi.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirel, Ö. (1999). **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Deniz, İ. (2003) İletişim Becerileri Eğitiminin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi. **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dilekmen, M., Başçı, Z., Bektaş, F. (2008). “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri,” **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 12(2):223-231

Durukan, E. ve Maden, S. (2010). “Türçe Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir İnceleme,” **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**. Sayı 1: 59-74

Erden, M. (1998). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Gökçe, E. (2003). “Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları”. **Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı**. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas 68-80.

Günay, K. (2003). Sınıf Yönetiminde Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Estitüsü.

Hamarta, E. (2000). “Üniversite Öğrencilerinin Yanlızlık Ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Öğrencilerin Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Estitüsü.

İlaslan, Ö. (2001). “Orta Öğretim Öğretmenlerinin Bazı özlük niteliklerinin ve Baskın Ben Durumlarının İletişim Becerileri ile İlişkisi.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Estitüsü.

Kara, E. (2003). “Öğretmen ve Öğrencilerin Sosyal Beceri Algılarına Etki Eden Faktörler.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Estitüsü.

Korkut, F. (1996). “İletişim Becerileri eğitiminin Lise Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerine Etkisi,” **3P Dergisi**. 4(3): 191-198.

Kavcar C. (2003). “Alan Öğretmeni Yetiştirme.”. **Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı**. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas 81-89.

Özçep, C. (2007). İlköğretimde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Öztaş, R. (2001). “Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Yeterlilikleri.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Pektaş, S. (1989). “Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkileri,” **Çağdaş Eğitim**. 14 (148), 32-36.

Riesch, S. K., Henriques, J., Chanchong, W. (2003). “Effects of Communication Skills Training on Parents and Young Adolescents From Extreme Family Types,” **Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing**.

Riggio. R.E. (1989). **Social Skills Inventory Manual**. (Research Edition) Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press. USA.

Sezgin, S.İ (2003). “Açış Konuşması”. **Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı**, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas 15-16.

Sızak, M. (1999). “Bir İletişim Becerileri Programının Engelli Çocukların Ergen Kardeşlerine ve Ailelerine Etkisi.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Sönmez, V. (2003). “Eğitimin Tarihsel Temelleri.” **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. (Ed. Sönmez, V.) Ankara: Anı yayıncılık.

Şeker, A. (2000) “Sınıf Öğretmenlerinin İletişim becerileri ile sınıf atmosferi Arasındaki ilişkinin Çeşitli Değişkenler açısından İncelenmesi.” **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tepeköylü, Ö., Soytürk, M., Çamlıyer, H., “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” **Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, 2009, VII (3) 115-124

Weis, L., Combleth, C., Zeeichner, K.M. ve Appie M.W. (1990). “Curriculum for tomorrow's schools,” **Buffalo Research İnstitute an Education for Teaching Graduate School of Education**. State University of New York: May, 1-28.

Yeşil, H. (2010). “Türkçe öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri.” **19. Eğitim Bilimleri Kurultayı**. Uluslar arası Kıbrıs Üniversitesi, Kıbrıs.

Yüksel, G. (1997). “Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi,” **Yayımlanmamış Doktora Tezi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, G. (2001), “Öğretmenlerin Sahip Olmaları gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri,” **Milli Eğitim Dergisi**. sayı 150, Mart, Nisan, Mayıs.

Yüksel-Şahin, F. (1997).“Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.